Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) MAŁA POHULANKA 10—7.

Nr. Wilno, dnia 28 grudnia 1934 r. 1192.

T r e ś ć n u m e r u:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

x

x x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Kronika.

Wznowienie rokowań litewsko-sowieckich. Prasa ryska /z 28.XII.1934/: Wkrótce rozpoczną się między departamentami ministerstw litewskich narady w sprawie podjęcia rokowań handlowych z Sowietami.-

Odczyt radjowy o walkach z gen. Żeligowskim. Radjo Kowieńskie /z 26.XII.1934/: 26 grudnia kowieński prelegent radjowy Uždavinys wygłosił odczyt na temat walk litewskich z armją gen.Żeligowskiego o Wilno. Pozatem Radjo Kowieńskie nadało pozdrowienia świąteczne literata Bicziunasa dla Litwinów wileńskich, jako to: dla prezesa Tymcz.Komitetu Lit. K.Staszysa, dla prezesa T-stwa Naukowego ks.Viskonta, dla dziennikarza Mackiewicza, dla A.Valaitisa i t.d.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Kronika.

Sprawa litewszczenia nazwisk i nazw miejscowości. Radjo Kowieńskie /z 26.XII.1934/: Prace przygotowawcze związane z litewszczeniem nazwisk i nazw miejscowości są już na ukończeniu. Redaktorem słownika nazw miejscowości jest Balczikonis,- zaś słownika z nazwiskami - Salys.-

Noworoczna mowa premjera Tubelisa. Radjo Kowieńskie /z 26.XII.1934/: Na spotkanie Nowego Roku premjer Tubelis wygłosi przemówienie przy Muzeum Wojskowem.-

Liczba więźniów w litewskich więzieniach. Prasa ryska /z 28.XII.1934/: Według oficjalnych danych statystycznych, we wszystkich więzieniach litewskich znajduje się obecnie 3.985 więźniów.-

Litewski film narodowy. Prasa ryska /z 28.XII.1934/: Dep.Kultury M-stwa Oświaty zajął się sprawą wyprodukowania litewskiego filmu narodowego, w którym w sposób zajmujący odbiłby się duch litewskiego narodu. Historyczne dane mogłyby dostarczyć wiele materjałów dla stworzenia takiego filmu.-

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

Kronika.

Dokoła procesu hitlerowców. Prasa ryska /z 25.XII.1934/: Proces kłajpedzkich hitlerowców jest szczegółowo stenografowany. W związku z tem po zakończeniu procesu wszystkie materjały i głosy prasy o procesie mają być zebrane i wydane w postaci osobnej książki.-

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

"Vil. Rytojus" o życiu Litwinów wileńskich w 1934 r. "Vil.Ryt." Nr.101 z 29.XII.1934 r. Art. p.t."Zakończenie 1934 r." Streszczenie:

Kończąc 1934 r., rzucić należy okiem wstecz i wyciągnąć pewne wnioski.

Litwini wileńscy kroczyli w 1934 r. prostą litewską drogą. Droga ta była ciężka. Podobnie, jak inni mieszkańcy Wileńszczyzny, dźwigali Litwini na sobie ciężar kryzysu ekonomicznego, męczyli się, cierpieli i czekali lepszych czasów. Zimą i na wiosnę wielka część Litwinów nie miała nawet kawałka chleba. Straszliwe widmo głodu ogarnęło całe wsie, gminy, a nawet powiaty. Kto wie, czemby się zakończyło to nieszczęście, gdyby szczęśliwsi bracia-Litwini nie wyciągnęli do tych biedaków swej hojnej braterskiej ręki.

Litwini wileńscy walczyli nietylko o swój byt materjalny. Prowadzili oni również walkę o swe wartości duchowe, narodowe i kulturalne. Walka ta również była ciężka. Już w lutym r.b. spotkały Litwinów drugie retorsje, które wytworzyły wiele troski, niepokoju i pozostawiły niezatarte ślady. Jednak zarówno pierwsze, jak też drugie retorsje nie rozproszyły działaczy litewskich, a jeszcze bardziej ich zjednoczyły i zahartowały w pracy dla litewskości.

Jak w poprzednim, tak też w bieżącym roku litewska ludność Wileńszczyzny walczyła głównie o swe szkoły, o litewską naukę dzieci w szkołach publicznych i o przynależne sobie prawa w kościołach, urzędach samorządowych i gdzieindziej. Wiele też ludność osiągnęła.

Litewska ludność wiejska, walcząc o swe szkoły i litewskie nauczanie dzieci, zdobyła więcej uświadomienia narodowego i w niektórych miejscowościach naprawdę uzyskała nauczanie w szkołach publicznych dzieci w ich rodzimym, zrozumiałym języku litewskim. Wprawdzie

w roku bieżącym spowodu "nieodpowiednich" lokali i z innych przyczyn utracili Litwini kilkanaście litewskich własnych szkół, lecz na ich miejscu znalazły się inne litewskie instytucje, gdzie tak samo jest prowadzona doniosła praca oświatowo-kulturalna.

Walka o prawa litewskie w kościołach nie była w r.b. taka "ostra", jak w innych latach. Mimo to w niejednej miejscowości podnosili Litwini głos i żądali sprawiedliwości. Głosy takie słychać było głównie w parafjach święciańskiej, gierwiackiej i raduńskiej. Jednak te głosy katolików-Litwinów nie zostały wysłuchane. Pozostało tak, jak było. W gminie gierwiackiej Litwinom, którzy stanowią większą część parafjan, pozwolono w kościele śpiewać tylko raz na miesiąc. W parafji raduńskiej po dziś dzień Litwini nie słyszą litewskiego słowa, a w litewskiej parafji święciańskiej jest aż dwóch księży, z których żaden nie umie w języku litewskim głosić słowa bożego. In. słowy Litwini-katolicy w tych parafjach mimo wołania o sprawiedliwość, sprawiedliwości tej nie znaleźli.

W samorządach to i owo się zmieniło. Mimo, że w ciągu ostatnich wyborów trudno było wybrać własnych przedstawicieli, jednak tam, gdzie ludność litewska była bardziej uświadomiona, jednolita i odważna, zyskała więcej. Cóż jednak w dzisiejszych warunkach znaczą te samorządy?

Litewscy działacze oświatowo-kulturalni nie widzieli w r.b. nic pocieszającego. Całą ich radością była litewska praca i wzmacnianie litewskiego ludu. Niektórzy z nich w czasie retorsyj byli trzymani w więzieniach. Później mieli sprawy sądowe i zostali uniewinnieni. Wogóle w roku ubiegłym - 1934 - wytoczono Litwinom wiele spraw politycznych. Niemal wszystkie zakończyły się jednak uniewinnieniem oskarżonych. Świadczy to, że ludzie ci byli podejrzewani i męczeni bez żadnych poważniejszych podstaw. Ze spraw tych można wyciągnąć wniosek, że dzisiaj w Wileńszczyźnie, jeżeli się szuka sprawiedliwości, to można ją znaleść tylko w wyższych instytucjach sądowych.

Jak w poprzednich latach, tak też w roku bieżącym, w życiu społeczeństwa litewskiego w Wileńszczyźnie odegrała wielką rolę prasa litewska. Było to bodaj najpoważniejsze narzędzie walki, przy pomocy którego podnoszono głos ludności litewskiej i z całą powagą żądano dla niej należnych praw. W tej dziedzinie bardzo się zasłużyli nietylko stali pracownicy prasowi, lecz również korespondenci wiejscy, którzy z własnej woli dostarczali często prasie litewskiej wiadomości i bardzo cennego materjału. Jeżeli w przyszłym roku będzie tak samo, prasa litewska, a zwłaszcza "Vil.Rytojus", będzie mógł jeszcze skuteczniej stać na straży narodowych i kulturalnych interesów litewskich.

Taki był rok ubiegły 1934-ty. A jaki będzie 1935-ty? Czy będzie on dla Litwinów lepszy i szczęśliwszy?.-

Kronika.

Doroczne zebranie T-wa św.Kazimierza w Wielonach. "Vil.Ryt." Nr.101 /XII.1934/: W Wielonach gm. daugieliskiej pow.święciańskiego odbyło się doroczne zebranie miejscowego oddziału T-stwa św.Kazimierza. J.Gulbinis wygłosił odczyt o potrzebie dyscypliny w życiu zorganizowanem. Następnie wygłoszono sprawozdanie z rocznej działalności oddziału i dokonano wyborów do zarządu, w skład którego weszli: Bernard Czeponis /prezes/, E. Raksztelis, G.Murma, J.Jursza i S.Raksztelis. Zebranie zakończono odśpiewaniem hymnu narodowego.-

Zebranie oddziału T-wa "Rytas" w Ignalinie. "Vil.Ryt." Nr.101 /XII.1934/: 13 grudnia odbyło się w Ignalinie doroczne zebranie miejscowego oddziału "Rytasa". Nauczyciel Vieliczka odczytał referat p.t."Dlaczego drogi jest język ojczysty", poczem odbyły się wybory do zarządu, w skład którego weszli: Stanisław Medeciszis /prezes/, J.Gimżauskas, J.Vieliczka, A.Jurszysowa i P.Jurgielewicz. Oddział ignaliński "Rytasa" liczy obecnie 69-ciu członków.-

Po zebraniu zgłaszano wolne wnioski. Uchwalono wszcząć starania o założenie w Ignalinie litewskiej czytelni. Zebranie odbyło się w mieszkaniu A.Jurszysowej. Nazajutrz miejscowy policjant spisał A.Jurszysowej protokuł za nieprzysypanie piaskiem chodnika.

Zjazd Zw. Nauczycieli Litwinów. "Vil.Ryt." Nr.101 /XII.1934/: 30 i 31 grudnia r.b. odbędzie się w Wilnie powszechny zjazd Związku Nauczycieli Litwinów. Program zjazdu przewiduje referaty, sprawozdania, wybory do zarządu i wolne wnioski.